

на недоторканність і гідність. Зазначені підходи до дитячого правосуддя знаходять своє відображення у ст. 18 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», якою передбачено, що суддя, який здійснює розгляд справ щодо неповнолітніх обирається за досвідом роботи, при цьому його стаж повинен бути більше 10 років, він повинен мати високі морально-ділові та професійні якості. Тобто такі критерії відбору судді свідчать про обрання для участі у кримінальному провадженні стосовно неповнолітніх відповідного фахівця серед суддів відповідного суду.

Отже, у судовій системі захист прав неповнолітніх осіб забезпечується саме діяльністю судді, уповноваженого на здійснення такого роду проваджень.

Варто звернути увагу на те, що здійснюється контроль за додержанням прав, свобод неповнолітніх дітей підчас кримінальних проваджень.

Варто відзначити, що діяльність уповноважених органів на стадії судового розслідування здійснюється за однаковими стандартами для повнолітніх і для неповнолітніх.

Таким чином, слід внести зміни до законодавства щодо діяльності уповноважених органів шляхом покладення функцій судового контролю, безпосередньо на слідчого суддю, критерії відбору якого є аналогічними до критеріїв добору судді, який здійснює судовий розгляд кримінальної справи стосовно неповнолітніх. Зазначені новаторства створять умови та забезпечать у судовій роботі стандарт розгляду кримінального провадження, щодо неповнолітніх осіб на стадії досудового розслідування і на стадії судового розгляду.

Вважаємо, що вказані зміни будуть одним із кроків до впровадження в чинне законодавство нових стандартів правосуддя, які можна вважати дружніми до дитини.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Кириленко Вікторія,
студентка 2 курсу, групи 20-Д
Криворізького факультету НУ «ОЮА»
Науковий керівник:

Бобошко О. М., старший викладач,
кафедри кримінально-правових дисциплін

З настанням епохи Інтернету та появою глобальних джерел інформації, дитяча злочинність невблаганно збільшується. Це пов'язано, в першу чергу, зі спостереженням за людською жорстокістю на постійній неконтрольованій основі по телевізору, телефону та комп'ютеру.

За останні 10 років злочини, на які йдуть неповнолітні особи, стають дедалі страшнішими й українські психологи стверджують – психіка дітей дуже змінилася. Пов'язано це насамперед із відсутністю страху та особистісної ідентифікації. Як наслідок - не існує розуміння дефініцій «покарання» та «відповідальність», що формулює стійке бачення відсутності існування закону та норм, яких треба дотримуватись.

Існують різні причини дитячої злочинності, але в одному вони завжди збігаються - батьки недбало ставляться до виховання дітей, не приділяючи їм належної уваги, часу, або морального чи матеріального забезпечення.

Кримінальна відповідальність та покарання неповнолітніх мають свої певні особливості. Вони зумовлені нестачею інтелектуального розвитку, життєвого досвіду, соціально-психологічними особливостями суб'єкта.

Відповідно до ч.1 статті 2 Кримінального кодексу України, єдиною та достатньою підставою кримінальної відповідальності є вчинене особою суспільно небезпечне діяння, яке містить склад злочину.

У XV розділі КК України передбачені умови кримінальної відповідальності неповнолітніх, які характеризуються більшою гуманністю та меншою суворістю, в порівнянні з умовами кримінальної відповідальності дорослих злочинців.

Зокрема, неповнолітня особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, може бути звільнена від кримінальної відповідальності, якщо його виправлення можливе без застосування покарання. У цих випадках, суд застосовує до неповнолітнього примусові заходи виховного характеру.

Такими заходами є обмеження дозвілля, встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього або передача неповнолітнього під нагляд батьків або осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання. Слід зауважити, що серед примусових заходів виховного характеру також виділяють покладання на неповнолітнього обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків, але такий захід можливий тільки, якщо неповнолітній досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток. До неповнолітнього також може застосовуватись направлення до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків на термін, що не перевищує трьох років.

Ще одна особливість настання кримінальної відповідальності до неповнолітньої особи полягає в скороченні видів покарань та обмеженню строків і їх розміру, порівнюючи їх зі строками і розмірами покарань до

дорослих злочинців. Так, встановлено скорочені строки щодо давності притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності та виконання обвинувального вироку, порівнюючи їх зі строками для повнолітніх злочинців.

Особливості покарання неповнолітніх правопорушників зумовлені не лише законодавчим зменшенням кількості видів та скороченням строків і розмірів покарання, що входять в їх загальну систему, а й тим, що позбавлення волі не може бути призначене неповнолітньому, який вчинив вперше злочин невеликої тяжкості. Слід зазначити, що покарання у вигляді позбавлення волі особам, які не досягли до вчинення злочину вісімнадцятирічного віку, може бути призначено на строк від шести місяців до десяти років.

Лише за особливо тяжкий злочин, поєднаний з умисним позбавленням життя людини та при призначенні покарання за сукупністю злочинів або вироків, воно може бути призначене більше, ніж на десять років, але не може перевищувати п'ятнадцяти років.

Покарання у вигляді довічного позбавлення волі не застосовується до осіб, що вчинили злочин у віці до вісімнадцяти років, а також неповнолітні, засуджені до покарання у вигляді позбавлення волі, відбувають його у спеціальних виховних установах.

Беручи до уваги факт скоєння злочину та застосування звільнення від кримінальної відповідальності, найбільш функціональною характеристикою даного питання є устаткування прав та свобод людини та громадянина, як найбільшої цінності, а також лояльність закону до віку особи.

Наразі в Україні немає окремих спеціалізованих судів, які б розглядали справи, що стосуються лише дітей.

Розгляд кримінальних справ стосовно неповнолітніх відбувається, як і раніше, в контексті загальних принципів та норм кримінальної юстиції та має лише деяку специфіку, пов'язану швидше з ідеєю пом'якшення кримінальної відповідальності без радикальної зміни самої системи.

Недостатність санкцій виховного характеру пояснюють відсутністю необхідної кількості реабілітаційно-виховних закладів, що спеціалізуються саме на роботі з неповнолітніми, які скоїли правопорушення.

Україна вкрай обмежено реагує на девіантну поведінку молоді (безпритульність, бродяжництво, самовільне залишення навчально-виховних закладів). Через брак механізму реалізації, як міра впливу майже не застосовуються громадські роботи, що дало б змогу спрямувати діяльність правопорушника в інтересах суспільства в цілому.